

Ročník IV.

V Budapešti, 31. decembra 1899.

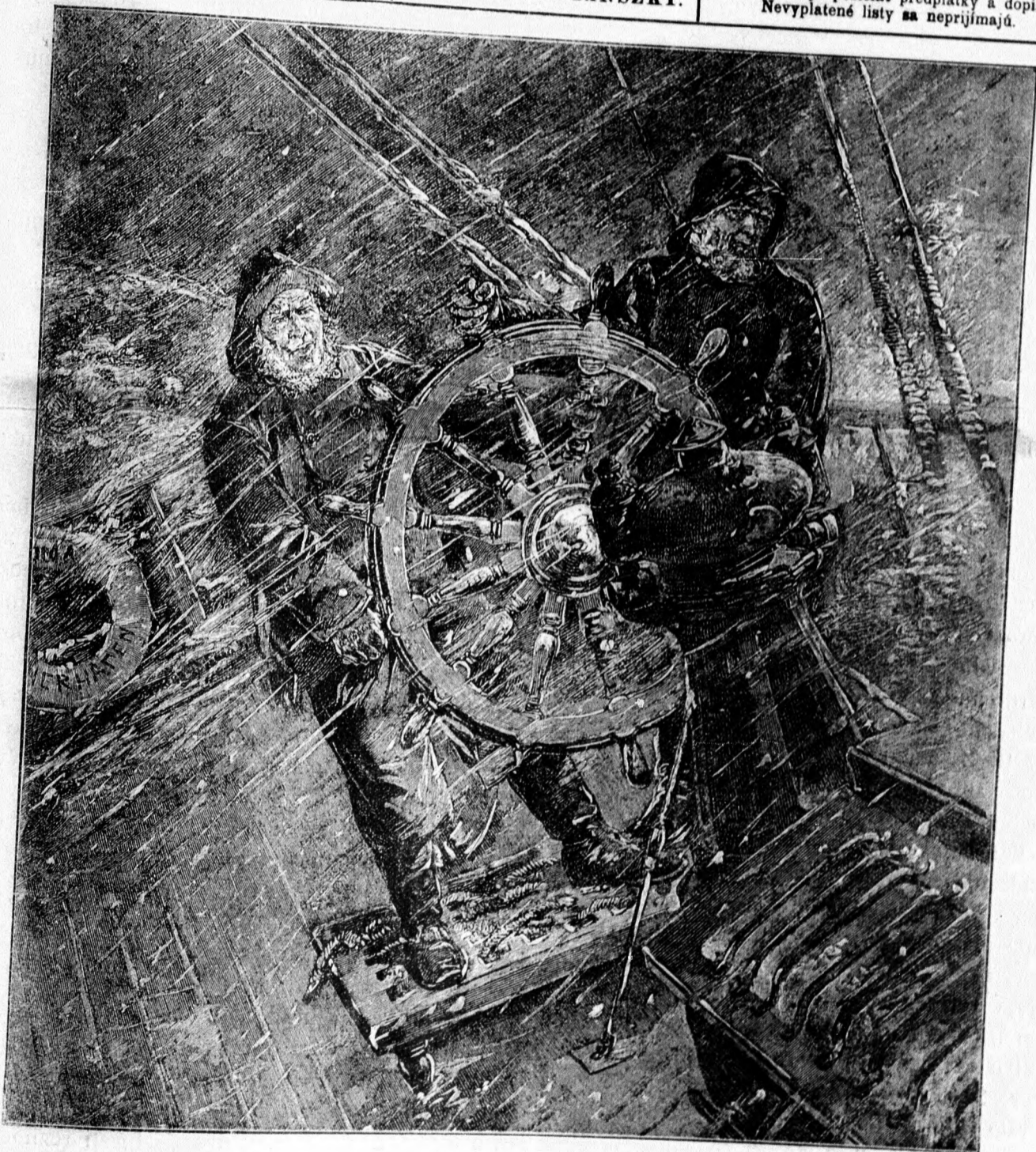
Číslo 53.

OPRAVDOVÝ
KREŠŤAN
 POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.
 LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

Predplatná cena:
 Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 „ — „
 Na štvrt roka — 50 „
 Jednotlivé číslo 3 kr.

Vychodí každú nedel' u.
 Zodpovedný redaktor a vydavateľ:
VIKTOR HORNYÁNSZKY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti,
 VI. okr., Aradi-utca 14.
 Sem sa majú posielat predplatky a dopisy.
 Nevyplatené listy sa neprijímajú.

Sylvestrová noc na mori.

Na rozhraní stoloetia.

Stojime na prahu vážnej doby. Dneskajším dňom končíme rok 1899-ty a s ním spolu pochovávame aj 19-te stoloetie.

Sto rokov! Dlhý vek to, dlhá to doba pre nás smrteľníkov, lebo veď len zriedka ktorý ju dožije, v mori nekonečnosti je ale len malá kvapka, ktorú ani nebadaf, ani nespozorovat. Storočie značí v ľudskom živote obyčajne dve pokolenia, behom tohoto času vymrú a narodí sa riadne dve generácie, v budove dejepisu je ale pritom všetkom len malý kamienok, ktorý sotva zbadaf.

Na rozhraní tohoto vážneho okamihu obzrime sa nazad, na prekonanú dráhu. Niet tak ľahostajného, tak ľahkomyselného človeka, ktorý by sa na sklonku roka neobzrel na prežitú dobu, nezakúmal, čo príjemného zažil, nerozmýšľal nad tým, jaké nehody ho potkaly a nerozvažoval tie okolnosti, ktoré mu zapríčinily príjemné chvíle a ktoré mu zapríčinily nehody. Rozšafný človek preto sa obzre na prežitý rok, aby obohatil svoju životnú múdrosť, lebo kto sa múdre obzerá nazad, ten vidí vždy mnoho poučného. Skoro každý rok donesie niečo nového, niečo zvláštneho; rozšafný človek tieto novoty využítuje k svojmu prospechu, k svojmu dobru. — Keď sa tedy jednotlivý človek na sklonku každého roku zvykol nazad obzreť, tým viac to musia robiť jednotlivé národy vtedy, keď vstupujú do nového stoloetia.

V dejepise národov, odkedy máme vieryhodné, zaručené historické zprávy, nebolo na deje tak bohatého stoloetia, jako je odoberajúce sa devätnáste. Z pomínutých storočí ani jedno sa nemôže pochváliť tým, žeby bolo na duševnom a hmotnom poli tak mnoho preukázalo, jako devätnáste stoloetie. V odoberajúcom sa stoloetí obrovskou rýchlosťou rozširovaly sa nové nauky, nové vynálezy. V rámci krátkučkého článku nie sme vstave ani len tie najhlavnejšie vynálezy pospomínať a opísať a to tým menej, že v každom odbore vied je veľký počet významných vynálezov. Obzrime si len na pr. prostriedky osvetľovania. Človečenstvo od prvopočiatkov malo iba veľmi nedokonalé prostriedky, pomocou ktorých tmu noci osvetľovalo. Knôt, kmitajúci olejový kahanec a neskoršie sviece slúžily viac storočí čo jediné prostriedky

osvetľovania. A čo vidíme dnes? Počiatkom devätnásteho storočia začal si cestu predierať osvetľujúci plyn a sotva že sa dobre ohrial, už ho vytĺska električina, ktorá dennú jasnotu rozprestiera okolo seba. Postavme vedľa seba kahanec a elektrickú lampu a vidíme ten obrovský pokrok, ktorý človečenstvo spravilo na poli osvetľovania. A takýto obrovský pokrok badaf na každom poli vied a umení

Popri obrovskom napredovaní vied zvláštne miesto vyžadujú si v dejepise devätnásteho stoloetia boje národov za slobodu. V polovici minulého stoloetia jako by nebeská iskra zapálila v srdciach národov horúcu lásku za slobodu, ktorú si národy krvavými bitkami aj vydobyly, ztrasúc so seba putá poddanstva.

Devätnáste stoloetie pomenuje história svojim časom stoloetím napredovania prírodných vied. A keď sa obzreme nazad na odoberajúce sa stoloetie, čo vidíme? Čomu sa môžeme priučiť? Tomu, že tie národy, ktoré pestujú vedu, stávajú sa silnými, bohatými a ďalej tomu, že veda zvláste tam napredovala, kde sa sloboda čím skorej rozhostila. Z tohoto vidno, že veda a sloboda ruka v ruke chodia, že sa jedna druhú napomáha.

My, ziaľbohu, v nejednom ohľade stojíme dnes ešte za mnohými europejskými národami, ale ich silno doháňame. Naša milá vlasť behom posledných pár rokov spravila obrovský pokrok, taký pokrok, nad ktorým sa čuduje celá Európa. A tento pokrok máme čo ďakovať úplnej občianskej slobode, ktorú všetci obyvatelia tejto vlasti požívajú bez rozdielu na reč a náboženstvo. Umenie a veda môže len tam zkvitnúť, len tam sa vyvíňovať, kde jej nič nestojí v ceste. Boly časy v Uhorsku, a nie tak dávno, kde na pr. rod, pôvod bol neprekonateľnou prekážkou k dosiahnutiu nejakej hodnosti. Dnes sa všetko zmenilo, dnes už nenie prekážkou ani rod, ani národnosť, ani náboženstvo, dnes sedliacky synček môže byť práve tak ministrom, jako gróf alebo ktorýkoľvek zeman; práve tak môže byť synček ktoréhokolvek remeselníka profesorom na najvyšších školách, jako synak tej najstaršej zemanskej familie. Dnes rozhoduje iba schopnosť a nadanosť. A práve tá okolnosť, že jedine tieto dve vlastnosti rozhodujú

nad osudom človeka povzbudzuje každého, aby sa usiloval pomocou vedy a vzdelanosti čím vyššie vyšvihnúť, čím poprednejšie miesto zaujať. Táto úplná sloboda je najlepším hýbadlom vedy, lebo každému otvára vráta k najvyšším vyznačeniam, k najprednejším úradom.

Na prahu odoberajúceho sa stoletia spokojne môžeme pozerať na priebeh pomínajúceho sa a s nádejou hladieť v ústrety prichádzajúcemu stoletiu. V devätnástom století nastúpili sme takú cestu, po ktorej keď budeme stále kráčať, tak budeme napredovať. A táto cesta, je cesta slobody, rovnosti a bratskosti. Do dvadsiateho stoletia vstupujeme s tou úprimnou túhou a prosbou k Všemohúcemu, aby laskave ráčil vždy osvietiť umy tých mužov, ktorí budú riadiť osud našej vlasti, žeby sa nikdy nezvrátili s hore udanej cesty: slobody, rovnosti a bratskosti.

Ďakujeme Všemohúcemu, že aj minulé stolie ochraňoval vlast našu a zároveň vrúčne prosme ho, aby laskavú ruku svoju nesosnímal s nás ani v budúcom století, žeby sme mohli v pokoji, láske a svornosti nažívať a zvelaďovať sa.

Slovo k rodákam.

Včera a dnes, — najbližší to susedia. Len jeden okamih delí jedno od druhého a predsa často jak vážny, jak významný je to okamih. Táto, ináčej sama v sebe nepatrná čiastočka nekonečného času zavše je úvratím viac alebo menej závažným a preto, bárs na protivu medze prvej a teraz nie veľmi bedlíme, predsa často nás oná premena, ktorú jedno malinké okamženie zapríčiní, dojme a k rozmyšľaniu ponúka. Takáto doba vzkrsla sa medzi včerajším a dnešným dňom. Polnočnou hodinou zakončili sme nielen zas jeden všakových udalostí plný rok, ale aj devätnáste stolie po narodení Krista pána.

Minulá polnočná hodina bola oným úvratím, na ktorom pozastať, uvažovať, a vďaka Pánu Bohu vzdávať bolo našou úlohou i povinnosťou. Dejiny stoletia sú veľké, o tých pojednáva história; no veľké boly aj udalosti roka. No i z týchto najbližšie týkajú sa nás oné, ktoré sa u nás v kruhu rodinnom a v krajine našej staly. Rodinné udalosti uvažime si súkromne sami, verejné ale zaslúžia, aby sme ich spoločne spomenuli, lebo veď sa nás všetkých týkajú.

Začiatkom minulého roku sme sa v takzvanom «mimozákonnom» stave nachodili a stav ten bol brozný a desný. Zárukou trvania je sria-

denie zákonné a toho sme nemali. V zákonodar-
nom sbore prevrat, borba až takmer na nože; v krajine neistota a bázeň o budúcnosť. No dobrotivý Pán Boh zoslal nám muža, ktorý mocou vlasteneckého zápalu utíšil víchry, uspokojil búrnu hrmavicu a heslom: «právo, zákon a spravodlivosť» loď štátnu od ztroskotania zachránil. Prekonal obrovskú prácu s pomocou smohutnenej soslilenej liberálnej strany, a bárs mnohé zostalo nedokončeným, predsa poskytnul nám istý výhľad na krajšiu budúcnosť. Boly i potom a medzi časom mnohé nehody, my sdelili sme takové čitateľom našim, no týmto i tak nikdy nemožno vyhnúť; lež potrebné ich je prekonať, odstrániť: a preto heslom našim nech je v tomto novom roku zas len oné večné: «hor sa k novej práci!»

Ba my sme tak presvedčení že práve teraz tie najvážnejšie úlohy čakajú na našu činnosť a to na dôrazné spoluúčinkovanie všetkých bez rozdielu a bez výnimky. Veď najväčšia časť oných nehôd, ktoré nás doposavád potkaly, z toho povstala, že sme — žiaľbohu, — boli neteční, a že sme sa o verejné záležitosti málo alebo nič nestarali. — Márný je zákon, keď ho neplníme a daromné sú práva, jestli ich nepoužívame — Jeden človek, bárs aj obor na telesné a duševné sily, je len predsa nedostatočný, a nedostatoční sú aj viaceri, keď nemajú úspešnú podporu v celku. Ba keď si uvážime, že všetkých týchto ku práci povolaných jednotlivcov my všetci vysielame na postaf práce: ozaj prinútení sme o tom rozmyšľať, že či sme skutočne len samých súcich, spoľahlivých a účinných ta poslali, kde sa o našom jestvovaní rozhoduje, na snem krajinský totiž, ako na oné žriedlo, z ktorého všetka štátna činnosť vyplýva, Veru s hanbou vyznať musíme, že ani túto povinnosť sme svedomite neplnili; že volili sme takých, ktorých sme mnohí ani len dľa mena nepoznali. Šli sme za druhými bez osobného presvedčenia a tak aj bez uspokojenia a bez základnej úfnosti.

Toto sa tedy musí premeniť. A keď sa my premeníme: keď my — vediac čo robíme — vopred sa rozhládime medzi spoluobčanmi, uvážime jakosť jedných druhých a potom bez bázne a ohľadov dôveru našu nezvratne na výtečníkov národa složíme: vtedy môžeme oprávnene úfať, že panovať bude: právo, zákon, spravodlivosť; že úrady naše budú v rukách, ktoré dobre, rýchle a lacno budú spravovať; že jednotlivci nájdu záruku a podporu v štáte k osobnému zvelaďku, vývinu a blahobytu.

Úlohy a povinnosti svoje konajme svedomite a bez odľahovania sa — a budúcnosť bude našou.

Nastavší nový rok významným je zvláste

ale i pre kresfanov, lebo on je takzvaným svätým rokom. Nuž nech že bude on svätým ale — *všetkým* kresfanom. Nech privedie nás bližšie ku Kristu Pánu a k opravdovému kresfanskému životu bez vady a poškvrný. Nech nás naučí pokore a láske, aby sme zapúdili zo srdca našich neoprávnenú pýchu výsadného položenía a nekrivdili spolublížnych svojich.

Bohužiaľ nachodia sa i dnes — chválabožu len kde-tu síce — kresfania, ba práve takí, ktorí viere učí a v náboženstve viesť majú sverené im stádo, a ktorí predsa sami, ako by preto, že v čase vzdalujeme sa od narodenia Pána, aj v nasledovaní učenia jeho vzdalujú sa od neho. — Neosobujeme si právo vynaučovania, ale predsa mlčaním pominúť nesmieme z pomedzi iných viacerých aspoň tú jednu, ani nie dogmatickú ale len disciplinárnu okolnosť odopretia cirkevného pohraba takým, ktorí sa proti príkazom, povedzme cirkevným previnili.

Nuž, Pán Boh je večná láska a milosrdenstvo nekonečné. Syn Boží neprišiel sa zabávať so spravodlivými, ale ratovať blúdiacich. Odpustil kázal vinníkom, aby sme i my odpustenia došli. Láske a milosrdenstvu učil nás Pán, a ľudia zúrivými opovažujú sa byť až za hroby! Lekármi chorých, neduživých duší majú byť oni; práve o takýchto starať sa a pečovať je ich povinnosťou: a oni v zneužívaní zásad kresfanských ubíjajú, odmršťujú, zatracujú týchže. Ozaj čo by povedali na takého lekára, ktorý by len zdravých alebo najviac trochu neduživých navštevoval: fažko nemocných ale ani vidieť nechcel? Prví by boli, ktorí pokutou stíhať by ho žiadali: sami ale podobné robia?

Má to byť odstrašením? Nesmysel. To je len pohoršenie a dráždenie, ako aj zneuctenie náboženstva voči inovercom. Nuže tedy nech aj kresťanstvu tento svätý rok prinesie opravdového ducha Kristovho: ducha lásky, pokory a milosrdenstva, aby ovečky večného pastiera neboli kresťanmi len na oko, neboli vierovyznavačmi bez viery, ale aby boli všetci stáli vo viere, príkladmi v láske a v útrpnosti i v milosrdenstve nekonečnej.

Boh nám daj zdaru i požehnaní!

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Vianočné vakácie snemu budú tohoto roku dlhšie, než zvykli byť po iné roky, asíce trvať budú do 18-ho januára. Príčinou týchto dlhých vakácií je tá okolnosť, že začiatkom januára budú delegácie pokračovať v pojed-

návaní rozpočtu spoločných ministerstiev. Po vypršaní prázdnin bude snem pojednávať najprv návrh zákona o brannej moci a povolení rekrútov a zatým začne pojednávať rozpočet. Práce tedy dosť.

Nový rakúsky ministerský predseda v Budapešti. Nový rakúsky ministerský predseda rytier Heinrich Wittek bol minulú nedeľu v Budapešti na návšteve u nášho ministerského predsedu. Dvaja títo štátnici radili sa o tých záležitostiach, ktoré musia byť ešte pred uplynutím tohoto roku vybavené a tieto sú: ustálenie kvóty skrze kráľa a uvedenie do života zákona o potravných daniach v Rakúsku. Ministerský predseda Wittek ešte v nedeľu večer odcestoval nazad do Viedne.

Delegácie. Členovia uhorskej delegácie odcestovali v stredu do Viedne, kde mali 28-ho a 29-ho poradu a na tejto splnomocnili spoločných ministrov, že na základe tohoto ročného rozpočtu smú prvých štyri mesiace budúceho roku troviť, čili udelili im 4 mesačnú indemnitu. Po Novom roku delegácie hneď začnú pojednávať rozpočet spoločných ministerstiev a jak sa len nejaká prekážka nevyskytne, do 17-ho januára budú aj hotové s prácou touto. Povráva sa, že Česi chcú aj v delegáciách zaviesť obštrukciu, jak je chýr tento pravdivý, v tom páde pravda pojednávania delegácií potrvajú o moc dlhší čas.

Katolícka autonómia. Jako chýrovať, knieža-primas *Vasary* čo predseda katolíckeho kongressu svolá kongress katolícky koncom januára alebo počiatkom februára. Predmetom porad kongressu budú tie práce, ktoré podal 27členový výbor kongressu potahom na štatúty katolíckej autonómie. Pred zasadnutím kongressu svolá najprv asi v polovici januára biskupský sbor ku konferencii, aby sa ohľadom štatút autonómie dohodli.

Z Rakúska. V minulom čísle boli sme pripomenuli, že rakúsky ministerský predseda vidíac, že daný sľub, totižto že návrh zákona o spätprinavrátení potravných daní prevedie v rakúskej ríšskej rade, neni vstave zdržať, poďakoval sa. Kráľ poďakovanie prijal a grófovi Clarymu za preukázané služby vďaku vyslovil.

Bezprostredne pred vianočnými sviatkami vymenoval aj nového ministerského predsedu v osobe rytiera Heinricha Witteka, dosavádneho ministra železníc. Ostatní ministri sú všetko len úradníci patričných ministerstiev.

Povolaním tejto novej vlády je uviesť do života na základe 14-ho paragrafu rakúskej ústavy návrh zákona o spätprinavrátení potravných daní a podpísať kráľovský rukopis, ktorým kráľ ustáli kvótu. Pravdepodobné je, že terajšia vláda bude trvať len pár týždňov, načo kráľ vymenuje novú vládu, ktorej úlohou bude Čechov s Nemcami pomeriť a rakúsku ríšsku radu znovu spraviť práceschopnou.

Z Afriky. Anglicko silne zbrojí a vysíla pomocné vojská na bojište. V južnej Afrike sa šíri povstanie proti Angličanom, čo im veľmi obťažá boj proti Búrom.

KRAJINSKÝ SNEM

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 19. decembra. Počas pojednávania návrhu o kvóte zavše bolo počut tvrdenia, že sa predošlá vláda bola zaviazala vyššiu kvótu prijať, než jaká je ustálená v návrhu vládou predostrenom. Na obranu predošlej vlády ujal sa slova dnes August *Pulszky* a reč jeho vzbudila živý ruch v sneme. Pred *Pulszkym* rečnili neodvisiaci *Rigó* a *Putnoky*, načo prišiel k slovu *Pulszky*. Predovšetkým poukázal na skvelú reč ministerského predsedu, v ktorej je odôvodnené pokračovanie uhorského kvótového výboru a v ktorej sú obsažené zároveň aj pádné dôvody za pozdvíženie. Prejdúc na to tvrdenie niektorých vyslancov, že predošlá vláda sľúbila prijať vyššiu kvótu, než jaká je teraz prijatá, rozhodne odmietnul toto upodozrievanie a tvrdil, že vláda *Bánffyho* nikdy neprislúbila, že prijme vyššiu kvótu, než 34 a 4 desatiny, čo ostatne jasne vysvitá aj zo zápisnice kvótových výborov.

Štefan Rakovszky sputuje sa *Pulszkého*, prečo sa už dávno neosvedčil, že *Bánffy* nesľúbil viac, než koľko teraz ustálili kvótové výbory? Zatým zastával členov bývalej národnej strany, tvrdiac o nich, že preto vstúpili do vládnej strany a odhlasujú zvýšenie kvóty, lebo *Széll* prisľúbil, že prijme zásady ich strany. Sputuje sa ďalej, že keby *Széll* nebol prijal zvýšenie kvóty, že či by sa nebol našiel iný, ktorý by bol zvýšenie prijal, len aby sa dostal k moci. Tvrdí, že pod terajšou vládou už badať znaky polepšenia stavu krajiny.

Árpád Szentiványi, člen bývalej národnej strany osvedčil sa, že vie, že barón *Bánffy* sľúbil prijať o pol percenta vyššiu kvótu, len aby zostal pri vláde. Dokázat to síce nevie, časom sa to ale dokáže. Táto reč sa veľmi nemilo dotkla tých členov liberálnej strany, ktorí boli jej členami už aj pod barónom *Bánffym*.

Béla Mezössy zaoberajúc sa s tým, čo povedal *Rakovszky* a čo *Szentiványi*, vyzýva finančného ministra, ktorý bol ministrom aj pod *Bánffym*, aby sa osvedčil, čo je pravda z toho, čo tvrdil o *Bánffymu Szentiványi*.

Minister *Lukács* na to vyhlásil, že predošlá vláda úradne neprislúbila, ani sa nezaviazala povýšiť kvótu; o súkromných rozhovoroch sa nezmieňuje, lebo tie i tak neviažu. Predošlá vláda o kvóte ani nevyjednávala a ani niet dôkazu, žeby sa bol stal nejaký sľub poťahom na povýšenie kvóty. Jak predošlá, tak i terajšia vláda priďžala sa zákona v záležitosti kvóty.

S tým sa zasadnutie skončilo.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 20. decembra. Dnes začal pojednávanie *Jozef Oláh Kossuthista* a hovoril proti kvóte. Za ním ujal sa slova gróf *Albert Apponyi*, ktorý sa predovšetkým zaoberal s výčitkami *Kossuthistov*, ktorí zazlievajú členom bývalej národnej strany, že teraz odhlasujú povýšenie kvóty, kdežto predtým boli proti tomuže. Rečník vyhlasuje, že v tomto vedie ho záujem krajiny, ktorý vyžaduje, aby vyrovnanie, keď i s obefami, bolo čím skôr prevedené. Hlavnou príčinou, že odhlasuje povýšenie kvóty sú tie

zmenené pomery, ktoré nastaly s nastúpením *Széllovho* kabinetu. *Széllov* kabinet má taký program, jaký rečník hlásal od 25 rokov a ponevác kvóta nenie zásadnou otázkou, lež predmetom jednania, túže odhlasuje. *Széll*ova vláda urobila už dosavád mnoho ku polepšeniu pomerov, jako je na pr. i spravodlivé popísanie voličov, no všetko ani pre krátkosť času, ani pre okolnosti vykonať nemohla. Treba mať trpezlivosť.

Za *Apponyim* hovorili traja rečníci z neodvislej strany proti návrhu, s čím bolo zasadnutie skončené.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 21. decembra. Dnes prekvapil ministerský predseda vyslancov tým, že navrhol, aby návrh zákona o zvýšení kvóty bol sňatý z denného poriadku. To sa vedelo, že ďalšie pojednávanie tohoto návrhu je úplne bezcieľne preto, lebo rakúska ríšska rada návrh tento neprijme a tak tedy ani u nás sa nemôže stať zákonom, vzdor tomu ale opozície očakávaly, že ministerský predseda návrh dá len zajtra vziať z denného poriadku a tak tedy prekvapenie bolo milé, lebo opoziční vyslanci vyhrali jeden deň. Priebeh zasadnutia bol nasledujúci.

Po otvorení zasadnutia ministerský predseda *Széll* poukázuc nato, že niet už výhľadu, žeby rakúska ríšska rada návrh o kvóte do konca roku prijala a tak tedy ani u nás nemôže sa stať zákonom, narádza, aby bol sňatý z denného poriadku. Navrhuje, aby snem zajtra pojednával návrh zákona o brannej moci a o ustálení počtu rekrútov.

Proti tomuto návrhu hovorili *Ján Tóth*, *Ladislav Rákay*, *Albert Kiss* a *Gabriel Ugron*, ktorí boli hlavne preto proti pojednávaniu týchto návrhov, lebo do sviatkov sú už len dva dni a behom tohoto času nemožno vybaviť tak vážne predlohy.

Ministerský predseda *Széll* vysvetlil, že nechce, aby tieto návrhy boli behom dvých dní prijaté, ale len to, aby sa ešte pred sviatkami začaly pojednávať. Ostatne nemá nič proti tomu, keď sa návrhy tieto začnú iba po sviatkoch pojednávať.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 22. decembra. Dnes vydržovali vyslanci posledné zasadnutie pred vianočnými sviatkami. Ministerský predseda *Széll* navrhol, aby vianočné vakácie trvaly do 18-ho januára, do ktorého času delegácie pravdepodobne vybaví svoje úlohy.

Zatým *Ugron* interpelloval ministra obchodu, sputujúc sa ho, či vie, že cudzozemské články púšťajú sa u nás do obchodu s nápisami: „domáci výrobok“ a tým býva kupujúce obecenstvo zavedené. Žiada tedy, aby fabrikantom bolo pod pokutou zakázané takéto klamanie obecenstva.

Minister obchodu *Hegedüs* odpovedá že zná toto nadužívanie, prosí ale o poshovenie, lebo pomoc neni ľahká, sľubuje ale, že všetko možné spraví v záujme domáceho priemyslu.

Odpoveď bola v známosť vzatá, načo sa vyslanci rozišli na vianočné prázdniny.

Na Nový rok!

→ 1900. ←

Nový zas' rok, — iba my sme starí —
 Starí v bludu, hriechu, neresti.
 Premeniť nás — komu sa podarí?
 Polepšiť nás — kedy pošfastí?
 Honosíme krestanstvom sa drsne:
 A láska v nás sotvaže sa skrsne.

Nový zas' rok, — starí iba my sme
 V domýšľaní, pýche, svevoli —
 Nie nám je dosť, čo čítame v „Pisme,“
 Vzácnnejším, čo *človek* nastolí.
 S rokom novým, len *to* viem doista
 Zas' o *jeden* ďalej sme od — Krista.

Nový zas' rok, — no stará je bieda —
 Aká bola, takou bude zas;
 Nevyhynie núdznych dávna trieda,
 Neškodí jej priestor, ani čas.
 Veď, bárs v *diali* skvie sa zlatá žiara,
 Od *včera* sme už aj bez *krajciara*.

Na dedine.

Ján: Šťastlivý dobrý deň vinšujem, pán učiteľ!

Učiteľ: Dobrý deň vám prajem aj ja.

Ján: Budem prosiť pána učiteľa, či nevideli tadiaľto ist' Pánbožka?

Učiteľ: Koho?

Ján: Nuž Ondreja Pánbožkovie.

Učiteľ: Mój drahý Janko! Ja takého mena v našej obci veru nepoznám.

Ján: Ale akože by ho prosím nepoznali, keď mu troje detí k nim chodí do školy?!

Učiteľ: Pravda je, že mojich občanov všetkých poznám, ale každého po jeho opravdovom a poctivom priemene. Ani netušíte, jak veľmi sa viem na tom hnevať, keď sa jeden druhého nie po opravdovom priemene, ale všeliakými a koľko ráz aj príliš cifrovanými a mrzkými priezvyskami čili nádvankami nazývate. Verte mi, že sa to nesvedčí na dospelých mužov. Dačo takého vybúšiť môže len nedospelé decko! Nuž a či to neviete, že toho, koho nazývate, poctivé priemeno je Hradský?

Ján: No veď áno, prosím ponížene, ale keď je tých Hradskovcov toľko v našej dedine, že ich všetkých človek ani skoro nepozná, ktorý je mladší a ktorý starší. A po'om veď z toho domu všetkých už od pamäti sveta Pánbožkami volajú.

Učiteľ: Ako vidím aj vy patríte medzi tých, ktorí si často prespevujú:

Aj tí naši pľavali, aj my pľjať budeme;
 I tí naši nič nemali, i my nič mať budeme;
 Ako naši robievali, aj my robiť budeme!

Je pravda, že našich praotcov v dobrom a nadovšetko v príkladných mravoch máme nasledovať. Nemôžem ale zatajiť to, že mali aj mnohé obyčaje, ktoré terajšie pomery vzdelanosti a napredovania viacej netrpia a ktoré vylúčiť je povinnosťou každého rozumného človeka. A ktorý to, keď môže a neurobí, ten hreší tak proti osvete ako proti vlastnému rodu.

Aj tomu rozumiem prečo ste povedali, že je toľko tých Hradskovcov, že ich všetkých nemôžete ani rozoznať. To je pravda, že keď sa jedno krstné meno do rodiny zahniezdi, tak to potom sa množí na všetky strany a ide s praotca na pravnuka. Ku príkladu jedna rodina obľúbi si krstné meno Ján a o pár rokov nevidno v tej rodine len samých Janov a Janov. Toto samé vidíme aj u Hradských. Svet tedy aby si odpomohol, že ktorého Jana alebo Ondreja rozumie, hneď mu pridá k priemenu názovku, ktorú najviacej len samú upotrebuje. Tak potom jeden je Pánbožko, druhý je Lepiš, tretí Ježiš, štvrtý Kristus, piaty Mojžiš atď. Nuž či je to potom už v poriadku?!

Teraz v lete bude tomu päť rokov, keď som za krásneho včasného rana počul zavolať môjho suseda na jedného z pomedzi Hradskovcov, ktorý ani bez duše letel hore ulicou: «Ježiš, kde bežíš»?! a ten mu na to odvetil: «Ale Kristus mi zajal voly, sto sa mu do materi!»

Tak mnoho a krásnych mien krstných máme. že bárs jak veľká rodina má ich na výber a nadostač, tak že každý úd familie môže mať iné a iné meno.

Takéto spoločné priemená a krstné mená nezapríčiňujú len to, že si potom hľadajú a vymýšľajú jeden druhému nádavky, ale mnohokrát aj gruntovným knihám a špárkassám nemalé fažkosti robia, skrze čo len ľud kratšie fahá, ba nejedného pripravili už aj o majetok.

Ján: No o tom som sa už aj sám presvedčil.

Učiteľ: Že náš ľud nielen z potreby prezýva, ale že je to jeho jedna mrzká obyčaj, to vám dokážem tým, že nielen jednotlivci, ale celé vidieky a dediny svoje názvy majú. Koľko ráz počuť, že tam sa hnevajú, keď im povie, že koňa odreli, tam zase že cigáňa obesili, tam že psa zedli atď. Toto je hľa špatná a mrzká obyčaj ľudu, ktorá poukazuje na to, že na jak nízkom stupni osvety stojí.

Vzdelat' a osvietiť treba ľud slovenský, lebo len tak zmiznú tie mnohé špiny, ktoré sa ešte na jeho tele nachádzajú. *J. Bešenovský.*

DOPISY.

Lisková, dňa 23. decembra.

Vysokostený pán Redaktor!

Na sklonku tohoto roku a jedného storočia, rozmýšľam o tomto rozorvanom svete, čo všetko sa deje po našej milej krajine, ba ešte aj po ďalekých čiastkach sveta. Jeden druhému robí krivdu a len malá čiastka ľudí je, ktorá sa borí za pravdu. Vojna na papieri, vojna v dome, vojna v obci ba aj v stolici; nesvár všade, kam sa človek obzre na celom svete. Keď sa ale človek dobre nazre do týchže nesvárov, vidí, že všade len jednotlivci robia tento nesvár a nepokoj.

Buď ale Pánu Bobu chvála, že ešte cit, ľudskosť, cele nevyhasnul; najdu sa ešte vždy takí mužovia, ktorí pozdvihnú blas svoj proti takýmto nespokojníkom a režú do živého a odhalia ich prepiatosť a nepravdy pred celým svetom. Do radu týchto patrí aj tento náš časopis, ktorý bojuje za pravdu, a odhaľuje všetky nepravdy a prepiatosť, ktorých sa nespokojníci dopúšťajú. No, ale nielen odhaľuje nepravosti, ale pritom aj poučuje a vzdeláva

svojich čitateľov. V tomto malom časopise najdeš zo všetkých časopisov tohoto druhu najlepšie zriadený časopis, ktorý nielen na to hľadá, aby sa mravnosť rozmáhala, ale aj na to, aby jeho čitateľa boli o všetkom dostatočne poučení. A preto tak lacný časopis odporúča sa sám, bez všetkej reklamy. Sám pozorujem, že náš ľud ho aj číta s radostou, zvlášť vtedy, keď sa mu len pozícia a takto lacným spôsobom príde ku zábavnému a poučnému čítaniu. Ja mu ho vďačne dám, nech číta, nech sa vzdeláva, keď mu to lacno príde.

Tieto dni z našich obyvateľov, zas asi štyria odišli do Ameriky. Jeden z nich Ondrej Turan na porážku zomrel ešte v prvú noc v Brémach. Jeden sa ale nazpät vrátil preto, lebo keď videl tú veľkú vodu, nuž sa jej zľaknul a domov sa navrátil.

Zimu máme zas mimoriadnu. Na Ondreja sme mali blata po uši, zatým trochu primrzlo a napadlo mnoho snahu, bola aj za dva dni sankovica; tu sa zrazu otepilo a nasledoval dážď a bolo po snahu aj sankovici. Slavné narodenie Krista Pána bez snahu a sanice budeme svätiť. Všetkým čitateľom spolu aj s pánom redaktorom prajem šťastlivý Nový rok! *Liskovan.*

Orava, v ostatný deň 1899. roku.

Mnohovážny Pán Redaktor!

Aby ma nikto neobviňoval z nezdvorilosti a nevďačnosti, nuž s dovolením mnohovážneho pána redaktora opovažujem sa tej starodávnej obyčaji za dosť urobiť a k zajtrajšiemu dňu — k Novému roku — všetkým, zavinišujem.

Predovšetkým pánu redaktorovi úprimne zo srdca želim v tomto novom roku stáleho a dobrého zdravia; — sily dostatočnej k tomu, aby tento obľúbený časopis tak v opravdovom duchu slobodno-vlasteneckom i na ďalej redigovať mohol — k úplnej spokojnosti všetkých čitateľov — jak doteraz. Spolu prajem aj všetkým spolupracovníkom vôle a chuti k ďalším blahonosným prácam.

Čitateľom dobré a zaujímavé bájky a poučné články; farárom a rektorom hodne pohrebov; — učiteľom každé tri mesiace kvinkvinál; — matrikárom mnoho sobášov; — kmotrám mnoho krštení; krémárom moc pijakov bez peňazí. Rychtárom duchapřítomnosti, keď im príde slúžny kanceláriu revidovať; notárom hlavatých daň platiacich občanov atď. atď. a sebe na samom ostatku len toľko, aby mi od každodenného výdavku jeden krajciar zvýšil.

Koncom roka dačo nového nemáme; — na Lehôtke, Lehote a Dubovej osýpky panujú medzi deťmi.

Zimu máme tuhú, snah veľký ale čo bol napadnul, zhylnul.

S úctou

Furman.

Tajomstvo šťastia.

Každý človek by chcel byť šťastný a predsa najviac ľudí žije nešťastne a tak aj zomiera. Kde je teda chyba?

Ešte za môjho žiactva sa stalo, že moja matka poslala slúžku Terku do „Dolnej ulice“ pre tesára Petra Straku. Tak ale o dve hodiny príde domov celá zadychnená a hovorí: Prosím pekne, nemohla som nikde nájsť toho tesára, ač som pobehala celú „Horniu ulicu“, a tam veru nik nezná Pavla Vranu. Teda veru ona miesto „Dolnej ulice“, chodila po „Hornej ulici“ a miesto Straky hľadala Vranu.

Tak je s najviac ľuďmi: lebo nepoznajú, alebo tam hľadajú šťastie, kde ho niet a práve preto nemôžu ho nájsť. Na svatbe novému páru, na krštení novorodeniatku, rodine a dobrým našim priateľom, alebo iným dobrodincom na meno, na Nový rok alebo pri iných príležitostiach, samým ale sebe každý čas prajeme šťastie. Ale keď by sme sa len dakoľkých spýtali, že čo rozumejú pod šťastím? — jedon by zdravie, druhý veľa peňazí, tretí veľkú hodnosť držal za šťastie. Aj jednoduchého sedliaka sa pýtali: kedy by ste bol šťastným? Na čo vetil: „Keď by som bol pánom, lebo vtedy by som jedol, pil a votave spával.“ Mnohý chudobný by tiež ľúbil byť pánom; nepomysliac, že veľká veža má veľký tieň; — že mnohokrát veľký kotál má viac sadzí, ako malý. Hej veru nejedon kráľ by vďačne zamenil z chladného kovu zhotovenú ťažkú korunu — pod ktorou sa mu niekedy hlava parí — za slamenný klobúk chudobného človeka. Mnohý veľký pán by tiež vďačne zamenil svoje teplé rúcho, pod ktorým chladné srdce prebýva, za tenkú huňu chudobného človeka, ktorá kryje čisté teplé srdce.

Od starého môjho učiteľa som dostal jedon pekný a veľký cený dar: vždy ma o tom poučoval, že keď chceme byť šťastní, teda nebuďme vysokomyseľní, lebo šťastnejší je taký sluha alebo nádenník, ktorý prácu svoju náležite a dobre koná, ako taký úradník, ktorého bryzie svedomie pre nekonanie práce. Mnoho všeličoho je teda potrebné ku šťastiu.

Najobzvláštnejšie potrebné je teda, aby sme verili v Pána Boha a v ňom dôverovali, lebo bez Boha není opravdového šťastia: kto v Boha dôveruje, ten sa nesklame.

K šťastiu je potrebné aj dobré zdravie; lebo bez zdravia je taký život, ako v chladnom alebo pršľavom čase deravá čižma: bár ako ju polátajú predsa nestojí toľko, ako dobrá „juchta“.

K šťastiu sú potrebné aj peniaze. Za tieto si kupujeme dobré a cieľu primerané šaty, v ktorých sa v zime netrasíme, v lete ale nepotíme. Preto som povedal dobré a cieľu primerané šaty, lebo ozdobné šaty — ako aj školská stenná tabuľa v prvej triede hovorí — veľa stoja. Potom, spýtajme sa len koľkokoľvek dievčat, že prečo zostaly na cedelku? Keď by znaly príčinu, alebo by boly úprimné, to by odpovedaly, že veru ony pre ozdobné šaty zostaly na cedelku; boháč ich nevzal, chudobný ale sa bál nádhery...

Veľké bohatstvo ani není veľmi dobré, lebo to prv učiní srdce tvrdým, ako vrelá voda vajce.

Za peniaze kupujeme aj chovu. Taká je potrava telu, ako železničnému stroju kamenné uhlie a voda; keď mu nedáme z neho nič — zastane; keď mu dáme málo — lenive sa pohybuje; keď mu dáme veľa — beda kotlu, žalúdku... Za peniaze kupujeme aj nápoj, ale nie vitriolovú pálenku, ktorá telo-dušu pomaly zabije, ale staré víno; ale aj to len vtedy, keď ho potrebujeme, ku pr. keď sme ukonaní od práce, alebo keď sa zotavujeme po nemoci. Od pollitra vína budeme veselí, ako baránok, od litra silní, ako lev; od viac ale takí, ako k skúpaňovi podobné zvery.

Ku šťastiu potrebná je aj úcta. Len tí nás opravdove milujú, ktorí nás aj ctia... Pripomeňme tu, že nás len tí opravdu ctia, ktorých aj my ctíme. O preukázaní úcty toto povedal jeden chyrečný mudrc: „S klobúkom na hlave, nemôžeš prejsť cez dedinu, s klobúkom v ruke, môžeš prejsť celý svet.“

Ku šťastiu potrebný je aj pokoj. Lepšie padne medzi pokojnými ľuďmi jeden kúsok čierneho chleba, alebo jeden kúsok smaženej baraniny, ako medzi svárživými a závistnými najfajnejšia torta.

Ku šťastiu potrebný je aj dobrý priateľ. Lebo čo stojí šťastie, keď ho nemáme s kým podeliť. Ale: „Dobrý priateľ naša pravá polovica, nerest deľme, uneseme oba. Keď srdcom naším vládne dobrý priateľ, zdvojnásobní sa naša radosť.“ Lenže dobrý priateľ je zriedkavejší od diamantu.

Aj to je potrebné ku šťastiu, aby sme neboli vysokomyseľní; lebo to hovoria, že sa šťastie tam počína, kde vysokomyseľnosť zaniká. Aj to je pravdivá výpoveď, že šťastie najviac pod slamenou strechou býva.

Najzvláštnejšie ale potrebná je k šťastiu sporivosť, a to síce máme sporiť s telesnými a duševnými silami, s peniazom a časom.

Keď by chcel chlapec Miško jedno vreco žita na svoje slabé plecia zachytiť a ďalej niešť, zasmiali by sme sa. Keď by sa cap driapal na strechu, aby odtiaľ uletel; alebo keď by osol — čo už aj raz učinil — do levovej kože sa chcel vteperiť, aby ho zvieratá čo kráľa svojho ctily; rozosmiali by sme sa? Aj mnohý človek chytí sa do takej práce, ku ktorej nemá ani rozumu, ani sily. Aj jednoduchý gazda zná, že sa voz poláme, keď naň primnoho naložia; ani gazdiná nekladie do pece veľa na oheň, lebo by jej chlieb zhorel. Kočka nech sa netýka horúcej kaše.

Potrebné je aj s peniazmi sporiť, lebo „viac dní ako klobás.“ A potom kým máme veľa peňazí, sú aj priatelia, keď nemáme peňazí, není ani priateľov. A konečne márnosť raňajkuje v hojnosti, obeduje v nedostatku a večerá u potupy. Aj toho človeka nazývajú šťastným, ktorý má viac príjmov ako výdavkov.

Aj s časom musíme sporiť. Ktorá hodina ubehla, tá sa viac nenavráti; preto čo môžeš dnes urobiť, neodkladaj na zajtra!

Konečne potrebné je ešte ku šťastiu, aby sme často mysleli na smrť. Koľko je ľudí, ktorí majú zdravie, peniaze, úctu a mnoho všeličoho, ale predsa sú nie šťastní, lebo keď na to pomyslia, že raz musia zomrieť, zima ich zlomí v celom tele. Dobrý kresťan, ktorý má čistú vieru a svedomie, nebojí sa smrti. Dobré vie, že je smrť len premena, že je smrť jeden most, cez ktorý duša naša spiecha k Bohu svojmu ta, kde nenie biedy, nenie nepriateľa.

A keď by zaklopala smrť uňho v šťastnú hodinu, spokojne povie „slobodno,“ lebo vie, že ho za hrobom čaká ešte väčšie šťastie, ktoré trvá na veky. A tu je tajomstvo šťastia. *A. R.*

Múdre rady.

Veselá myseľ, striedlivosť a pokoj zaviera dvere pred lekárom.

Kto včas stáva a neskoro líha, ztratené šťastie si vydobýva.

Samat a hodváb vyhasí oheň v kuchyni.

Dobrý priateľ v núdzi, dobrý priateľ v smrti, dobrý priateľ za chrbtom na týchto troch sme najviac utisnutí.

Zlodej a luhár na jednej strune drnkajú.

Mlčať a rozjímať nikomu nenie na škodu.

Bystré, — spravodlivé — oči a zavreté ústa ešte nikomu neuškodily. Hriešne oči a zlé svedomie netrpia svetlo.

Šťastie a nešťastie po jednej ceste chodia.

Mladík a stariec nesedia na jednom stoli.

Kto prv niečo činí, než by si to rozmyslel, ľahko veľkú škodu utrpí.

Zachovanie sľubu právom požadujeme od každého.

Chyť sa k práci s dobrou vôľou, nebude sa ti zdať ťažkou.

Smrť a sen sú bratia.

Premeniť a napraviť: je nie všetko jedno.

Surovosť a nadutosť: z jedného pňa ženú.

Múdre rady, rozumné úpravy nielen počúvať, ale aj nasledovať treba.

Skutky šfachtných duší aj po stá rokoch rozpaľujú nádra.

Šťastie a nešťastie vždy sa prevažujú.

Človek sa často premieňa, ale zriedka napráva.

Kresťania sa nerodia, ale novozrodzujú.

Rozmýšľanie nič nekoštuje, ale jak Bohu, tak ľudom jednako je vzácne.

Samoláska požaduje chválu a pochlebovanie.

Vľúdne slová mnoho učiniť môžu a nič nekošujú.

Nádej zmožňuje smelosť, k činnosti prichystá cestu.

Slnko pravdivého kresťanstva osvecuje a zobrieva.

Vlk bude aj v baranej koži len vlkom.

Bohu, rodičom a učiteľom nie sme vstave dostatočne to ďakovať, čo sme od nich obsiahli.

Sobectvo plodí: márnomyšlnosť, vysokomyšlnosť, hrdosť, nadutosť a prepíatosť.

Čiň dobre, ostatnie nechaj na iných.

Ľahký počiatok, ale ťažké pokračovanie a ťažšie vydržanie.

Zrak je najistejšia skúsenosť, sluch za inými kráča.

Spôsobného človeka každý si váži, nespôsobného nik nehľadá.

Dobré mnohí ľudia chvália, ale nečinia; zlé mnohí ľudia činia a s tým sa nechvália.

Imanie k odvážlivosti, vysokomyšlnosti, chudoba k poníženosti vedie.

Imanie priateľov nabýva — potreba ich zksuže,

Kto majetok utratí: môže sa stať dobrosrdečným; kto smelosť ztratí, napoly je zkazený; kto ducha ztratí, ten je celkom zkazený.

Štedrý za bohatého, skúpi za chudobného sa vydáva.

Človek len prítomnosť pozná, — poznanie budúcnosti ponechal si sebe Pán.

BESEDNICA.

Novoročný darček otca Zidora.

Napísal: *Jean Aicard.*

Soznámil som sa so starým Zidorom na nábreží, pred výkladom kníhkupcov.

Súc nižší úradník ministerstva, raňajkoval rožok a obedoval demikát: ale za to kupoval knihy, vzácne knihy, chcete-li vedieť. Nie drahé síce, ale jeho sbierka kníh bola podivuhodná.

Jedného dňa mi ich ukázal. Stali sme sa dobrými priateľmi.

Je tomu už dvadsať rokov. Bolo mu vtedy niečo vyše šesťdesiat.

Desať rokov pozdejšie ustal vo svojich návštevách u kníhkupcov. Súc trápený lámkou, kašľom a ochromením údov, nevychádzal z chyže; žil uprostred svojich drahých kníh, nemajúc mimo nich priateľa. Posluhovačka prinášala mu každého rana demikát a rožok. Pohľadel na to s netrpelivosťou. Dráždilo ho, keď opravovala stohy kníh ktoré ho obkľučovali, a posielal ju preč, jako len bolo možné. Nerád nikoho prijímal. Knihy mu stačily.

Raz za rok, 31. decembra alebo 1. januára, trpel moju návštevu; ba konečne žiadal to, hovoriac, aby snád na neho nezapomennul.

A ja preto som nezapomennul nikdy na neho.

Toho roku, prvého januára, našiel som svojho chového priateľa veľmi sklúčeného. Už roku predošlého zťažka sa vláčil z kúta do kúta vo svojej úzkej izbičke, neprestávajúc sa opierať jednou rukou, až keď cítil, že oprená je ruka druhá.

„No, otcie Zidor, prichádzam aby vám vinšoval dobrý Nový rok!“

„Ah! To ste vy, môj chlape? Eh! Eh! Nový rok už nebude pre mňa!“

„Ah, otcie Zidor! . . . Jako prichádzate na tieto myšlienky?“

„Nie sú to len myšlienky, lež veci, ktoré človek cíti! Vidíte, keď starci prežvykujú celý deň spomienky z mladosti, znamená to, že všetkému je koniec. A ja sa blížim k svojmu koncu. To na môj veru je až príliš prirodzené.“

Klesol ťažko na stoličku, s ktorej vstal aby ma privítal a pokynul mi na blízku stoličku, aby si tiež sadnul.

Mlčal som, neodvažujúc sa vypytovať sa ho a obávajúc sa, aby neznepokojoval tohoto statočného človeka, nemajúc tiež ani vo zvyku povzbudzovať niekoho k dôvernostiam.

Každý povie, čo sa mu povedať ľúbi. Milujeme-li koho, tak máme o dôvod viac, aby sme rešpektovali jeho vôľu.

Pohľadel na mňa, pochopil a usmial sa.

„Je tomu päťsedemdesiat rokov,“ dal sa vyprávať; „moja matka pracovala, aby sme mohli vyžiť. Šila, šila, zľahka bránila proti psote holý život. Otec, jako poddôstojník v armáde padol pred nepriateľom v boji.“

Bolo mi sedem rokov; ťažko som ochorel.

Matka pokladala ma za ztrateného. Lekár tiež. I keď choroba prešla, zostal som tak slabý, že stále ma pokladali za umierajúceho. „Čo mu dať?“ riekla matka. „Všetko, čo sa mu bude ľúbiť,“ odvetil lekár. Matka mienila tým pokrmy. Ja však bol som jej otázkou a lekárovou odpoveďou posmelený, aby si žiadal hračku. Matka, súc príliš chudobná, dávala mi obyčajne na Nový rok „darksy užitočné,“ košielku, topánky; tentokrát však žiadal som si panáka s evengajúcimi tanierkami.

Matka pracovala dňom i nocou; videl som ju so svojho lúžka, jako šije švik na švik; videl som, jako pod jej prstami poskakuje ihla, ktorá ma bavila. Deti sú sobecké. Nechápu, čo stojí ich matku každá ich radosť. . . Konečne,“ doložil otec Zidor, jako by uvažoval, „sami ľudia tešia sa každého dňa zo všetkých zázrakov, priemyslu a vedy, bez toho aby pomysleli, jakým utrpením, áno i životmi boly vykúpené. Tak je to!“

Otea Zidora zachvátil kašeľ, ktorý ho na dlho prerušil. Potom hovoril ďalej:

„Šaty krásnych paní, ktorým šila moja matka, zvyšovaly len moju túžbu po panákovi. Bude oblečený satínom — bielym a ružovým — s čipkovým náhrdelníkom, s pekným rudým držadlom; a keď budem otáčať koncom držadla, bude rukama evengat tanierkami.“

Tlieskal som radostou. Oči matkine obrátili sa na mňa a rýchlejšie, rýchlejšie skákala malá ihla, norila sa v hodváb drahých šiat, mizla v ňom, aby sa zase trochu ďalej objavila, ťahajúc za sebou svoju hodvabnú niť, a vždy zase znovu a znovu sa ponorovala a vyskakovala. . . A matka plakala.

Konečne som obdržal svojho panáka! Bol to môj prvý darček novoročný. . . A ani nikdy nedostal som iného.

Matka mi ho priniesla prvého januára. Sedel som zakrútený pokryvadlami na stoličke, na tej, na ktorej ma vidíte teraz. V kuchyni už počala točiť lútkou a ja zaslúchol som jako vo snách evengot kovových jeho tanierkov.

Matka vnišla, evengajúc stále panákom. Vztiabol som k nej ruky vo vytržení a celý deň a celú noc zvučal mi v ušiach evengot môjho ružového panáka.“

Otec Zidor zase kašľal, ale dlho, dlho! Nával mocne otriasol krehkým telom starcovým. Nato vyprával ďalej, zvolna ale výmluvne, vidiac zase jako v horúčkovom sne všetky veci o nichž hovoril.

„Spal som so svojím panákom a panák jedával so mnou.“

Panáka sa mi veľmi ľúbil; jeho čipkový kabátik bol zpoľa ružový, zpoľa biely. Jeho bláznovská čiapka taktiež. I golier bol z čipiek, mal naušnice, ružové kučeravé vlasy a usmievavú tváričku.

Keď som ním cengal, čipkový golier jeho šiat sa rozvlnil a zdalo sa, jako by nakláňal hlavu, blažene sa usmievajúc. . .

Zvolna som sa z choroby zotavoval; a lútku dobre opatrovaná, odkladaná bola do škatule, na odstrižky hodvábu a samatu, ktoré matka odhadzovala, šijúc šaty krásnym paniam.

Panáka osladzoval hodiny môjho zotavovania.

Potom ho matka zavrela do svojej kasne, so svojimi chudobnými skvostami, retiazkou a striebornými hodinkami môjho otea, a s obrazom Matky Božej na zlatej retiazke, ktorú zdedila po matke.

Môj panák bol tak pekný, a bolo treba ho zachovať! Lebo bol tak drahý! A k tomu mal som ho tak rád! Chvilu naň hľadeť stalo sa mi odmenou, pre neho som dovedol všetko vytrpeť. Aby mohol ním cengat večer pred spaním, bol som po celý deň poslušný, odriekaval som svoju lekcii bez chyby, podobne i „kráte.“

Matka mi zomrela. Bol som dvadsaťročným. Živil som sa písaním u notára. Pokojne som nechával spať drahého panáka v škatuľke podľa zlatej retiazky a strieborných hodiniček.

Oženil som sa. Mal som syna. . . lebo ja mal som tiež syna. . . milý človeče. . .“ riekol otec Zidor, upierajúc na mňa zrak, ktorý sa zakaľoval.

„V ťažkej kolíske, v ktorej som ja spával pred očima svojej matky, spalo i moje dieťa. Ale bolo tam len na krátko; zomrelo v pár mesiacoch; a matka jeho nie dlho po ňom zomrela tiež.“

Vo šťastných našich dňoch, za večera, keď vracal som sa domov, vidával som sa so svojou ženou, mladou matkou, ktorá tiež šijavala, šijavala, aby sme ľahšie vyžili. I brával som ružovú lútku, držiaval som ju nad kolísku. Dieťaťko vztahovalo rúčky a smialo sa, smialo sa, vzpínalo tiež nožičky do výšky, pohybuje nimi jako by vzlietnuť chcelo, aby si mohlo uchopiť ružového pa-

náka, ktorého rúčky kovovými tanierkami cvengaly: Krik! Krak! Brum! Brum!

Mladá mať hlasite sa smiavala... Ja som potom pozorne lútku uschoval, keď maličký, unavený žiadosťou, konečne podremoval v sne o kraji, kde malé deti sami cengajú ružovými lútkami...“

Otec Zidor ustal v reči. Jeho pohľad bol zmätený.

Pozdvihol sa, oprený súc oboma rukama o kolísajúce sa stohy kníh, učinil tri kroky a otvoril kasňu...

„Tu ho máte!“

A ukázal mi ho, fažko dvíhajúc ružového panáka pravicou.

Bol ružový a biely; svieži, zeela svieži, jeho čipkami obšitý ružový kabátik bol taký, jako by práve bol vyšiel z fabriky; svieži jako jarné ruže bol ten kabátik cez svojich sedemdesiat a päť rokov, dobre počítaných. Eh! Eh! Krik! Krak! Brum! Počal cvengat, nakloňuje svoju hlavičku, ktorá sa blažene usmievala, s ružovými líčkami, s ružovými vláskami, pekne skučerašenými.

„Hľa, môj novoročný darček, pane, novoročný darček malého Zidora... a môjho syna. Ani on neobdržal nikdy iného. Počkajte, unavuje ma to; cvengajte ním sám, človeče, chcem ho počuť.“

Otec Zidor podal mi svoju hračku. Pochopil som, že ho nutno poslúchnuť, že chce prehladať svoj život pri zvukoch kovových tanierkov svojej hračky.

Teda pochytal som ja lútku, aby ňou cvengal.

Hľadel som na ňu; a hľadel som tiež na otca Zidora, tak [vráskového, shrbeného, zlomeného, trasúceho sa, s holou hlavou, starého, starého, starého! O pošetilá mladosť! Panák srážal tanierky s tvárou usmievajúcou sa, ružový, svieži, detský... A keď som ustal ním cengat žiadal starec: „Ešte!“ spínajúc ruky pohybom beznádejným, jako tenkrát, keď bol v kolíske a matka ho uspávala cvengajúc mu panákom.

Na vyzvanie starcovo začal som znova cengat panákom stále živšie a zvučnejšie. Starý Zidor naslúchal napnute jako by v sebe niečo premáhal. Jeho tvár v nasledovnom okamihu ztrnula a z hĺboka vzdychnúc zaséptal: „Matka,“ potom tíska vyslovil ešte dve mená... meno ženy a meno dieťaťa... A potom, pred mojimi zraky usnul otec Zidor v prvý deň Nového roku, zatým čo ja na jeho prosbu som cengal panákom.

Keď konečne položil som lútku na stôl pokrytý knihami, domnieval som sa, že otec Zidor len usnul; roztvoril som tíska ktorúsi zo starých kníh, ktorú miloval, aby čakal, až sa prebudi. Spal, opravdu; ale neprebudil sa viac. Snáď snil o kraji, kde malé deti samy cengajú ružovými lútkami.

Otec Zidor zanechal testament, datovaný 1. januára, tedy dňa svojej smrti. Svoje knihy poručil čítaciemu spolku svojho rodiska a mne poručil výslovne svojho panáka! Otec Zidor vedel, že panáka budem mať rád!

I ja uložil som ho do kasne za sklo. Jeho oči na

mňa hľadia, usmievajú sa; vždy je dobre zachovalý a veselý; ale nikdy panákom necengám ponevác zvuk jeho kovových tanierkov pohnul by ma k slzám nad starým Zidorom.

HOSPODÁRSTVO.

Cholera u hydu.

Ponevác z dochovávania hydu v terajštech časoch veľké peniaze dochodia do gazdovstva; ba sú už dvory gazdovské, kde sa výlučne s dochovávaním drúbeže zaoberajú, pritom všetkom ale primálo dbajú na to, aby chlievy nočné, a denné dvory a stánky cieľu primerane byly sriadené a tak zhotovené, aby drúbež mala nočný odpočinok v čistých a dost priestranných chlievoch, — denné bydllo ale v dost priestranných dvoroch a vo dvore vystavených stánkoch, prehovoríme niečo o tomto, lebo to máme vedieť, že čistota a zdravé povetrie je hydu tak potrebné jako aj iným zvieratom.

Že pri drúbeži — hyde — tiež panujú všelijaké choroby; jako: vápené nohy, lámavica, vošky, sopláčka, boľavá pípeť, a z týchto všetkých potom nasleduje cholera; — to len kvasu, nečistote pripísať máme.

Na smetisku sa nachodia všeliaké látky v hnilom stave alebo ktoré začínajú hniť; tu sa ľahšie všeliaký škodný hmyz; tu sa vylievajú smradľavé pomyje, ktoré sú v smetisku potom mäkkou postielkou pre všeliaké bacily, zárodoky to chorôb.

Tu sa vyhadzuje trus drúbežný, sviňský, koňský, ovčí, kravský atď., z ktorého potom naničhodné, zlé a zdravju škodné vzduchy sa vyparujú. Drúbež ale zvláste na smetiskách sa rada baví a hrabe, zkadiaľ potom nielen zlé výpary natiagne do seba, ale aj bacile naberie, ktoré časom zapríčinia cholera; ba ešte aj nám škodné byť môžu.

Aj kde sa triesky rúbavajú, tam tiež, keď počínajú íverky hniť, začína rásť jedna huba (plesnina), takzvaná: *Monilia candida*, ktorá na zaváranom ovoci, na sladkých veciach rastie a zapríčinia hydu kŕče s červienkou a aj cholera.

Keď teda chceme mať zdravý hyd, a tenže s prajným výsledkom dochovávať, netrpane smetisko a rúbanskisko vo dvore tam, kde sa drúbež zdrúže, ale držme drúbež na takých miestach, kde je čím viac piesku, pažite, niekoľko stromov, aby v lete pred páfou slnka, v zime pred víchrom hyd bol chránený.

Druhá hlavná potreba je čistá, čerstvá voda, ktorú denne aspoň tri-štyri razy máme čerstvou zameniť. Nádobu, v ktorej sa voda hydu podáva, nech sa vždy vymyje a každé dva-tri dni pieskom a lúhom vyraje.

Do vody, zvláste v zime, primiešajme trochu borovičkového odvarku (chystá sa tak, že v 2 litroch vody pol hrsti boroviek, zo pár strúčkov cesnaku, a jednu cibuľu uvaríme); v zime letný, v lete prechladený.

Potrava pre hyd nech bude miešaná; nie vždy zrno, ale aj cesto (kerinu); v lete je veľmi dobre, jestli

máme zelenú zahradu, kde by sme hyd cez deň držať mohli, inej zeleniny hydu dať ani netreba. Keď nemáme zahrady, teda dávajme hydu kapustný list, šalát, mladú ďatelinu a trávu na drobno usekanú a s ovsenou múkou, s jačmennou, pšeničnou alebo kukuričnou grísou pomiešanú.

V zime nemožno toľko zelenej potravy hydu dávať, teda dávajme varenú kapustu s mrkvou alebo zemiakami a zbytky zeleniny kuchyňskej na drobno usekanej.

Hyd potrebuje aj mäsitý pokrm, a ten mu nesmie chybovať. V lete si vyhrabe drúbež zo zeme chrobáky, chytá chrústy, motýle a iný hmyz, ktorý zvlášť v zahrade v hojnom počte najde. V zime v slobodnom nenajde hyd mäsitého pokrmu, musíme mu ho podávať. Preto hovädzie črevá, bachor uvaríme, na drobno posekáme a každý týždeň aspoň raz hydu dáme. Či v lete, či v zime, ale vždy len v miernom počte dáme potravu hydu; čo je mnoho, to aj drúbeži škodí.

V zime čo by aj jak sluko svietilo, len okolo 10. hodiny vypustíme hyd z chlieva a necháme ho do štvrtej; keď je chujavica, nevypustíme hyd von.

Jako dvor musí byť cieluprimeraný tak aj chliev, kde sa drúbež zaviera, musí byť tak zriadený, aby sa dal ľahko čistiť, vetriť, a žeby bol vidný. Preto veľmi máme na to dbať, aby chliev bol, keď nie každý deň, ale aspoň tri razy do týždňa vyčistený, a trus zpod hydu odprataný a čisté, nie smradľavé stelivo pod hyd nastlané. Do steliva je dobre prach z nehaseného vapna a niečo živého ohňa zamiešať; v lete je najlepšie popol podstielat, ale len pod kury! Pod husy a kačky je najlepší rez (piliny).

Kde sa hyd takto opatruje, tam sa jeho dochovávanie dobre darí a takzvaná cholera sa nikdy nezjaví. Táto nemoc, — ktorá sa liečiť i tak nedá, — len tam sa zjaví a tam pustoší, kde je nečistý dvor, smradľavé smetisko a chliev zakvasený, nečistený: R. P. J.

Vyzvanie k predplateniu!

Došli sme ku sklonku roka a tak zároveň aj k tej dobe, kde opätovne zakončíme jeden ročník nášho časopisu, asíce s Božou pomocou zakončíme už štvrtý ročník. Behom týchto štyroch rokov neunavne sme pracovali na tom, aby sme ct. čitateľom našim poskytli zdravý duševný pokrm. Všetmožno sme nástojili na tom, aby sme našim milým rodákom poskytli v časopise našom taký prostriedok, pomocou ktorého dozvedia sa v krátkosti o všetkom tom, čo sa deje v politickom svete, popri tom ale usilovali sme sa slovenskému ľudu v našom časopise aj taký prostriedok poskytnúť, pomocou ktorého bude si vstave popri politických aj všeobecné známosti rozmnožiť a popri tom mravne sa sošľachtit.

Aby tedy časopis náš tejto vytknutej úlohe čím lepšie bol vstave zodpovedať, popri po-

litike donáša v každom čísle viac poučných článkov, donáša mravno-poučné rozprávky a rozjímania. Jedným slovom je tak rozmanitého obsahu, že v ňom najde jak politik, tak aj s politikou sa nezaoberajúci mnoho zaujímavého a poučného. Časopis náš je, čo sa týče objemu, najobširnejší a čo sa týče obsahu, najrozmanitejší a najbohatší z pomedzi všetkých slovenských ľudových časopisov.

Politický smer nášho časopisu je vlastenecko-liberálny. Zodpovedne nášmu politickému programu v prvom rade bojujeme a aj budúce bojovať budeme proti nevlasteneckému smeru národnostných prepiatcov. Panslávski agitátori rozsieľajú semeno nenávisti v našom dobrom ľude oproti bratom Maďarom, s ktorými žijeme už od tisíc rokov bez toho, aby kedy bola povstala medzi nami nejaká nesvornosť. My sme užívali svoj materinský jazyk slobodne tisíc liet a užívame ho aj teraz. Nik nám ho nebral a nik nám ho ani neberie. Lúbili sme vlast našu a ľúbime ju aj teraz a ľúbiť ju aj budeme. Nikdy sme nehľadali za hranicami bratov, ani ich nehľadáme, ani ich hľadať nebudeme. Bratmi sú nám Maďari, s tými žijeme a žiť budeme. **My sme boli vždy dobrí Uhria, nimi sme a nimi aj zostaneme.** Bojovali sme vždy za vlast našu drahú, krv svoju sme cedili za celistvosť jej, za zveladovanie jej. Rovné práva s bratmi Maďarmi a s inými vo vlasti žijúcimi národnosťami sme požívali vždy a ich aj požívame.

Ďalej odhodlane budeme bojovať aj proti ľudárom, ktorí sú pre pokoj krajiny práve tak nebezpeční, jako národnostní agitátori. Národnostní agitátori popudzujú proti všetkému, čo je vlastenecké, ľudári ale proti všetkému čo nie je katolícke. Účinkovania obúch sú nanajvýš škodlivé pre krajinu, lebo agitácie ich podrývajú svornosť a bratskú lásku medzi občianstvom našej milej vlasti. Úlohou našou bude tedy, aby sme dobrý slovenský ľud vystrihali pred agitáciami týchto stránok.

Na základe v krátkosti podaného programu prosíme o ďalšiu dôveru ct. obecnstva, prosiac priateľov našich zásad, aby časopis náš všemožne rozširovali.

Vlastenecký smer a liberálne zásady, ktoré zastávame, zaslúžia všestrannú podporu.

Časopis náš stojí ročite len 4 koruny.
na pol roka 2 »
na štvrt roka 1 koruna.

Dopisovatelia dostanú zdarma časopis náš.
Predplatelia «Slovenských Novín» dostanú časopis náš za pol ceny.

CHÝRNIK.

Všetkým našim ct. čitateľom a priateľom prajeme šťastlivý Nový rok!

Svätý rok. Začiatok svätého roku v Ríme oznámený bol blahom všetkých zvonov večer dňa 24. t. m. Ku slávnostiam zahájenia jubilárneho roku došlo do Ríma na statisíce veriacich.

Podobizňa pápežova v kraj. obrazárni. Jeho svätosť rímský pápež Lev XIII. dovolil jednomu uhorskému umelcovi, aby namaľoval jeho podobizňu pre uhorskú krajinskú obrazáreň. O tomto svojom rozhodnutí minulé dni upovedomil sv. otec tit. biskupa Vilhelma Fraknoho, keď tento bol u neho na audiencii.

Nový správca kabinetnej kancelárie. Barón Braun, správca kabinetnej kancelárie jeho veličenstva vzhľadom na svoje zdravie vzdal sa svojho úradu a na jeho miesto vymenovaný je rytier Schiessl, belehradský vyslanec. Jeho veličenstvo vyznačil Brauna diamantami ku veľkému krížu rádu Leopolda.

Vyznačený drevorubač. Jeho veličenstvo kráľ Jána Haitzera, drevorubača a robotníka v budapeštianskom zverinci, z príležitosti jeho konečnej výplaty vyznačil strieborným záslužným krížom. Haitzer za dlhé roky stál v službe zverinca, vždy sa príkladne choval a usilovne pracoval.

Uhria v búrskej armáde. Opäť došiel chýr o novších dvoch Uhroch, ktorí pomáhajú Búrom vo vojne proti Angličku. Jeden je synom sluhu v hvezdárskom ústave v Budapešti. Tento mladý šuhaj prišiel do Pretorie, hlavného mesta Transválu ako kníhtlačiar a keď vznikla vojna za búrsku slobodu, stal tiež medzi bojovníkov. — Druhý Uhor, ktorý vlastným životom bráni vec Búrov, je stolársky tovaryš Peter Lestyán z Füzes-Gyarmatu. Na svojej vandrovke zašiel až do Afriky a tiež stal do radu Búrov. Lestyán už vykonal aj hrdinský skutok. Angličania totiž v bitke chytili jedného búrskeho obršťa, Lestyán sa ale vrhol medzi Angličanov a s pomocou niekoľkých Búrov vyrúbal obršťa z rúk Angličanov. Búrsky generál za tento hrdinský skutok povýšil Lestyána za lajtinanta.

Samovrah v chráme sv. Petra v Ríme. Veľké rozčulenie zapríčinilo v Ríme, že dňa 20. t. m. v chráme Petrovom našli jedného človeka obeseného na mrežkach najväčšieho a najskvelejšieho oltára. Nešťastník ten bol asi 50ročný muž. Pochádza z okolia Rímu a už od týždňov býval v útulni. Nemohol dostať žiadon zárobok a bieda primala ho k zúfalému skutku. Mohutná basilika sv. Petra stojí už vyše tristo rokov, ale tomu podobný prípad ešte sa nendal v nej. Bolo to neprijemné menovite pred vianočnými sviatkami, pred slávnostným zahájením jubilejného roku a otvorením t. z. Svätej brány. Pre tento smutný prípad museli chrám znova vysvätiť.

Sylvester to jest posledný deň v roku, býval prv dňom zasväteným. Dňa 13. septembra roku 1642 vydal totiž vtedajší pápež Urban VIII. nové nariadenie o svätení sviatkov v cirkvi katolíckej a medzi tými nachodil sa tiež deň sv. Sylvestra, ktorý sa od toho času stal zasväteným sviatkom. Avšak na mnoho miestach nechceli majitelia panstvi o tomto novom rozmnožení dňov sviatočných počuť, kdežto robotný ľud bol s tým nanajvýš spokojný. Mnohí pánovia zakazovali toho dňa svojim poddaným návštevu chrámu a nútili ich ku práci jako v iné dni všedné, z čoho vznikly časté rozopry. Za času kráľovny Marie Terezie bol však sviatok sv. Sylvestra jako mnohé iné zasvätené sviatky zrušený a od toho času tento posledný deň v roku je opäť len dňom všedným.

Sprisahanie proti sultánovi. V Carihrade asi pred dvomi týždňami objavili sprisahanie proti sultánovi. Sprisahanci chceli tureckého sultána pozbaviť života a na trón posadiť sultánovho bratranca, dľa druhých zprávy sultánovho najstaršieho syna. Hneď bolo zavedené rozsiahle vyšetrovanie, ktoré objavilo, že do sprisahania zapleteno je i viac vysokopostavených osôb. Zatknuť bolo mnoho osôb a medzi nimi i takí traja India, ktorí zaujímajú popredné miesta i na dvore sultánovom i vo vysokých krajinských a cirkevných hodnostach. Títo boli naskutku deportovaní, vyhnaní do Arábie, niekoľkí popravení a ostatní sú väznení. Sotva tento dlho tajený chýr o sprisahaní prenikol do verejnosti, z Carihradu hneď ušiel sultánov švager Mahmud paša. Má sa za to, že baša ušiel z Carihradu preto, lebo že je tiež zapletený do toho sprisahania. Sultánov švager ušiel najprv do Paríža a odtiaľ do Londýna.

Povyšenie bytného. V Baňskej Bystrici vzkrusnul pohyb medzi úradníctvom, aby im bolo povýšené bytné. Baňská Bystrica stojí v treťom rade miest. Úradníci však ponosujú sa na pomerne drahé kvartiere a žiadajú povýšenie bytného.

Obrovská pravota. Jako známo, na ostrove Sardinii patriacom ku Taliansku je mnoho zbojníkov, ktorých tam zovú brigantami, banditami. Celé čaty takýchto lúpežníkov ohrožujú obce zbíjaním, tak že sa celé obyvateľstvo trasie pred nimi. Obyvateľstvo Sardínie hľadalo pomoc proti zbojníkom a keď taliansky kráľ Umberto v lete navštívil ostrov Sardinu, deputácie všetkých obcí prosili kráľa, aby ostrov oslobodil od brigantov. Prosba spomohla, lebo sotva že sa kráľ vrátil do Rímu, mobilizovali celú malú armádu na stíbanie sardínskych lúpežníkov. Brigantov z čiastky polapali, z čiastky postrieľali, krem toho pochytili i všetkých tých, o ktorých vysvitlo, že hájili lúpežníkov alebo boli ich ukryvačmi. Všetkých pochytených počtom štyristo dopravili do mesta Sassari, kde tieto dni počne sa proti nim trestné pojednávanie. Bude to ohromná pravota. Štyristo obžalovaných a vyše tisícdesať svedkov dostaví sa pred porotný súd v Sassari. Medzi obžalovanými je i viac mešťanov a iných popredných osobností, ktoré vraj stály v dorozumení so zbojníkmi.

Železničné nešťastia. Cez vianočné sviatky udalo sa jak u nás tak aj na iných miestach viac železničných nešťastí, čo nutno pripísať z čiastky vtedy panujúcim snehovým fujakom. Dňa 22. t. m. zo Sombathelyu jachajúci osobný vlak vyšinul sa z koľajníc pri stanici Nagy-Czenk. Šesť cestujúcich utrpelo ťažké rany, poštovný vozeň rozdrúzgal sa na kusy. Nešťastie zapríčinené bolo tým, že sa koleso poštového vozňa zlomilo. — Veľké železničné nešťastie udalo sa v Štedrý večer medzi stanicami Bis-Torbágy a Török-Bálint. Z Budapešte jeden za druhým jachajúce osobné vlaky sa srazily tak, že zadný vlak vrazil do predného. Posledný vozeň prvého vlaku sa dodrúzgal a krom toho aj poštovný vozeň a jeden vaggon, v ktorom sedeli cestujúci. Hlavný kalauz Egele zomrel a 7 cestujúcich utrpelo ťažké rany. Poranených doviezli do Budapešti, kde im dobrovoľní ochrancí rany poviazali a do nemocnice odviezli. — Z Budapešti do Košíc jachajúci osobný vlak vyklzol sa tiež z koľajníc. Cestujúcim sa nič nestalo. — Na stanici Kelenföld srazily sa tiež dva osobné vlaky dňa 27. t. m. Tri vozne sa dolámaly ale na šťastie ranený nebol nikto. — Z Triestu do Viedne pospiechajúci rýchlik srazil sa neďaleko Grácu s jedným nákladným vlakom, pri čom viac cestujúcich utrpelo rany. Krom toho aj na iných miestach Európy udaly sa železničné nešťastia.

Hypnotisované dievča. V Prešporke na dunajskom brehu našli jedno dievča s prestrelenou nohou a keď ho doviezli do nemocnice, nijako sa nevedeli s ním dohovoriť. Jeho reči nerozumel žiaden učený znalec jazykov a už už začali považovať dievča za nejakú syrskú vlastenku, keď vysvitlo, že sa dievča menuje Klára Bajčí a pochodí zo Stolného Belehradu. Belehradská polícia bola totiž našla dievča zamdlené na cmenteri a vzkriesili ho v nemocnici, kde sa ponosovalo, že ju akási Horváthová hypnotisovala. Dievča potom odcestovalo do Prešporku, kde teraz jej hypnotisovaniu pripisujú jej nesrozumiteľnú reč, ktorú jej akiste suggerovala tá Horváthová, aby takto ukryla svoj trestuhodný skutok.

Jarmoky v Zvolenskej Lupči. Najbližší výkladný a dobytčí jarmok v Zvolenskej Lupči bude vo štvrtok 4. januára 1900. V budúcom roku 1900. v Zvol. Lupči odbývať sa budú jarmoky v nasledovné dni: 4. januára, 22. marca, 31. mája, 19. júla a 4. októbra. Výkladný a dobytčí jarmok vydržiavať sa bude naraz v jeden deň.

Pravosúdie v Číne. Nemecký cestovateľ Alex. Keussen po tieto dni držal v Kreefelde prednášku, o čínskom pravosúdnictve, v ktorej veľmi zaujímavo líčil čínske pomery. Pravosúdie v Číne je ešte vždy veľmi barbarské. V kantone každý druhý deň je verejná poprava na jednom veľkom námestí. Keussen sám videl, keď dvoch mužských zotali a jedno mladé dievča na kusy rozsekali. A prečo odsúdili úbohé dievča? Hralo sa doma s jednou veľkou ťažkou loďou a náhodou trafilo do hlavy svoju matku, ktorá o krátky čas zomrela. Nešťastné dievča za túto nešťastnú náhodu odsúdili na hrozný trest: za živa rozsekali ju na kusy.

Bitka v bulharskom sneme. V zasadnutí bulharského snemu dňa 22. t. m. udal sa veľký škandál. Vládny vyslanec Dočev ako referent odporúčal prijatí trovy v obnose 10.000 frankov na prenasledovanie zlodejov garážujúcich na jednotlivých vidiekoch krajiny, obzvlášť ale na tureckých hraniciach, načo jeden opozičný vyslanec menom Panaytov takto zvolal:

— Nestarajme sa o zlodejov mimo snemu, najväčší zlodej Bulharska sedí tu!

Na toto Dočev nazlostený zvolal:

— Koho tým myslíš, ty tulák, snáď mňa?

— Pravdaže teba, ty zlodej zbojnícky!

V nasledujúcom okamihu priskočil Dočev k Panaytovi a vyzauškoval ho. Bitka bola hotová a len ostatným vyslancom poľarilo sa roztrhnúť protivníkov. Vec je s tým skončená a páni zauškujúci sa vyslanci ďalej sa radia o blahobyte Bulharska.

Najtužite zimy v posledných dvoch stoliatiach. XVIII. a XIX. storočí zaznačili desať mimoriadne tuhých zím. Sú to nasledovné v r. 1708, 1716, 1799, 1802, 1820, 1853—54 počas krimskej vojny, 1870—71 počas francúzske-prúskej vojny a r. 1891—92.

Útočníci. Tieto dni traja močaiskí šuhajci vracajúci sa domov z Baňskej Bystrici nožami napadli syna šálfalvanského rychtára Ondreja Matala a popichali ho nožmi. Je šťastie, že neurazili v ňom šľachetnejšie čiastky a tak jest nádej, že sa syn rychtárov vyľieči.

Vysoký vek. Vo Veľkej Kikinde zomrela istá Katarína Galicerová v 105. roku veku svojho. Galicerová bola vždy zdravá a ticho bez každej predchádzajúcej choroby zomrela.

Obef pálenky. V Bánovciach 22. t. m. rano našli istého Jána Strangu 58ročného tesárskeho pomocníka pochádzajúceho z Dvorea blízkej to dedinky zamrznutého. Stranga sa v Bánovciach opil a vyjdúc z krčmy spadol a zamrzol.

„Kniežacké priepitné.“ Je všeobecne známo, že je nemecký cisár znamenitý hospodár. Táto vlastnosť javí sa ňo aj v udeľovaní priepitného, ktoré vraj len pri vzláštnych prípadoch obnáša viac, než dve alebo tri marky (1 zl. 20 kr. až do 1 zl. 80 kr.) Práve opačný princíp sleduje cár Mikuláš II. Ľudia, ktorí mu vykonali dáku nepatrnú službu, dostanú zriedka menej jako 12 zl., kdežto kočišia a sluhovia, ktorí sú ustanovení k jeho obsluhu, strčia často až do 60 zl. do vrecka. Präsident Spojených štátov Mac Kinley, ktorý je známy jako pravý „držigroš“, niekedy sa pomýli a dáva „kniežacké“ priepitné. Ovšem präsidenti Spojených štátov neoplývajú peniazmi, lebo ich ročný dôchodok je len 50.000 dollárov (120.000 zl.). Majú síce ešte niektoré pravidelné podobné príjmy, tak že si vyjdu na 75.000 dol. (180.000 zl.) ale ich nepravidelné dôchodky musia obnášať veľké summy. Ináč by nebolo možné, aby ku pr. predošlý präsident Cleveland zosporil za dve periódy (8 rokov) vyše million dollárov.

Voz na Dunaji. Pri Prešporku je Dunaj dobre zamrznutý a to bolo šťastie pre kočiša Karola Gülla, ktorý z jedného domu sňah vyvážajúce zatiahol až na kraj dunajského brehu tak že voz sklzol sa aj s koňmi a padol dolu na zamrznutý Dunaj. Voz sa nedolámal ale kone utrpely ľahké rany.

Veľké nešťastie udalo sa v jednej škole v Amerike. Školské deti strojily sa na Štedrý večer predstaviv hru pastiersku. Počas hlavnej próby jedno z dieťať tak blízko si stalo ku plynovej lampe, že sašaty na dieťať plameňom chytily. Plameň zašľahol aj ostatnie na javišti stojace deti, z ktorých dvanásť utrpelo ťažké rany a tieto behom niekoľko hodín aj zomrely. Viacerí kňazi a mnísky, ktorí prítomní boli na próbe, usilovali sa nešťastné deti ochrániť, pričom sa tiež tak popáhli, že so životom zápasia v nemocnici.

Šťastliví streľci. V okolí Čace (trenč stolica) väčšia spoločnosť poľovala minulé dni v horách baróna Poppera. Zastreliť 18 srn a 2 zajacov.

Samovražda. 22ročný do obce Čaca prislúchajúci rekrút Jozef Luptovec spáchal v Trenčíne samovraždu. Nešťastník obesil sa v kasárni na oknové mreže.

Vyvážanie sňahu zapríčiňuje veľkým mestám niekedy obromné výdavky. Mesto Prešporok stál tohoročný sňah do 24. t. m. 5000 zlatých.

Nešťastie v bani. V Borosville v Pensylvánii výbuch baňového plynu vyhasil 5 ľudských životov a 45 robotníkov zostalo v horiacej bani; aj títo sotva budú môcť byť ratovaní.

Špekulácia na burse. Ani jeden navštevovateľ bursy nebol toľko ráz bohatým človekom a toľko ráz žobrákom jako Janus R. Keene, špekulant na burse v New-Yorku. Viackrát prihodilo sa Keene-ovi, že za niekoľko dní mal 10—15 millionov dollarov, a o niekoľko dní pozdejšie nemal už ani groša. Tak nedávno bol práve bez peňazí — prehraný na burse — keď mu ponukli dobrý gšeft s dohánom. Ačkoľvek nemal groša urobil gšeft, a behom jedného týždňa „vyrobil“ si 1,250,000 dollarov; tieto peniaze však o krátky čas zas pohltia bursa a Keene stál opäť taký chudobný, jako kostolná myš. Nuž ale náruživý špekulant nezúfal, o dva mesiace mal už 12 millionov dollarov v majetku, no i týchto sa zbavil, lebo vrazil ich do takých baní, ktoré žiadneho osuhu nedonášaly. Keď zas prišiel k peniazom, nashňnal obrovské zásoby obilia, ceny obilia však padly a Keene zas je žobrákom, ak len za ten čas čo táto zpráva prešla cez oceán, na burse nezbohatnul.

Zmena pri poštových poplatkoch. Jako známo, od 1. januára bude sa počítat v korunách, následkom čoho prídu do obehu i nové marky s novým ustálením cien. Dľa novej tarify porto dopisnic (korrespondenčných kariet) poslaných do Rakúska, Bosny-Hercegoviny, Nemecka, Srbska a Čiernej Hory obnášať bude 5 halierov, porto dopisnic vo vnútornom obchode nezdražie a ostane jako posiaľ 4 haliere. Poplatok za rekomandovanie listov povýši sa bez rozdielu na 25 halierov. — Vo vnútornom

obchode: tlačivá po 10 gramov 2 h., po 50 gr. 3 h., po 150 gr. 5 h. Vzorky tovaru (mustry) 50 gr. 3 haliere, balíky po 500 gr. a 1 zónu totiž 75 kilometrov 30 halierov, každá ďalšia zóna 60 h., za nefrankované balíky prirážka 12 h. Poplatok za rekomandovanie a za retour-recepis (térty-vevény) 25 h. — Za ztratený rekomandovaný list platí pošta 50 korún náhrady. — V obchode s cudzozemskom: Jednoduché listy do Austrie, Nemecka, Srbska a Čiernej Hory 10 h., v medzinárodnom obchode 25 h. — Porto tlačiv do Austrie, Bosny-Hercegoviny a do Nemecka obnáša po 50 gr. 3 h., po 100 gr. 5 h. Porto poštových poukázok do Austrie, Bosny-Hercegoviny, Nemecka a Čiernej Hory ostane ako dosiaľ; do Anglicka a spojených Štátov ale platí sa bude na každých 25 korún 25 halierov.

KU OBRÁZKU.

Sylvestrová noc na mori.

„Kto sa nevie modliť, nech ide na more,“ hovori naše porekadlo. Na mori zvie človek jak biednym červíkom je, keď v každom okamihu vystavený je smrti. Cestovanie na loďach v poslednom čase je síce veľmi umožnené a ten kto má groše, môže aj pohodlne cestovať na lodi. Stavbu parných lodí natoľko už zdokonalili, že cestovateľovi v každom ohľade príjemným a pohodlným činia viac dňové ba týždňové cestovanie morom, ale proti nebezpečenstvám na mori ľudský um nič viac nemôže vykonať, než že lode sú stavané pevne a učinené poriadky proti srážkam. Avšak sila prírody zmari i tieto poriadky, akonáhle pohyba sa more a jeho obrovské vlny metajú parným velikaňom ako činočkom potočným. Kofkokrát napriek všetkým poriadkom a majákom parná loď zachvátená víchrom hnaná bola v protivnom smere ku srážke s loďou inou? Kofkokrát zahnaná bola loď na morské nánesy alebo na bralá vyčnievajúce z mora?

Kofko lodí zmizne a kofko životov ľudských padne za obeť cestovaniu morom, to ani štatistika hodnoverne nevie vykázat. Má sa za to, že z lodí celého sveta zahynie na mori každoročne okolo 70—90 a asi na tisíc duší ráta sa počet tých nešťastníkov, ktorí svoj hrob našli vo vlnách chladného mora. Ovšem sú roky, v ktorých zahynie aj do 2000 ľudí na mori, keď sa udajú také nešťastia, ako bolo na pr. to pred štyrmi roky, pri ktorom zahynulo len zo Slovákov idúcich do Ameriky asi 35 duší a nedávno nešťastie s jednou francúzskou loďou, s ktorou zahynulo vyše 350 duší.

Nešťastia na mori udávajú sa najčastejšie v chladných mesiacoch od októbra do apríla, lebo v tomto období bývajú morské búrky najčastejšie. Obrovský víchor, zvaný bóra pohýbe hladinu morskú a zhrne sa strašné vlnobitie, ktoré metá loďou tak ako vlny bijú, čo trvá často aj niekoľko dní. V takomto čase mimo milosti Bozej víchrom zmietaaná loď sverená je šťastiu kormidelníkov. Čo sa týka ľudského umu, sily a šikovnosti v rukách kormidelníka spočíva život všetkých cestujúcich. On riadi alebo aspoň bráni loď zručným spravovaním kormidla

pred ztroskotaním. Ťažké, zodpovednosti plné to postavenie i keď je more tiché. A keď more zúri?

Náš obrázok predstavuje to hrúzyplné polozenie kormidelníkov, keď bránia loď s cestovateľmi proti pohlietniu morom. V strašnej bуре, keď je loď metaná vlnami, v šfube ľadovca, za tmavej noci tam stoja na svojom mieste pri vesle a oni vlastne zápasia s rozzúrenými živlami. Každý pevne stíska v silných rukách koleso riadiace veslo lode a smele hľadí v ústrety valiacim sa obrovským vlnám s tým pevným presvedčením, že keď i Pán Boh pomôže vyviaznu s loďou z nebezpečia, ktoré jej a cestovateľom brozí pri každom mihnutí oka.

K OBVESELENIU.

Ľadový medveď.

Učiteľ sa pýta žiaka:

— Ponevác som už rozpovedal všetko o ľadovom medveďovi, zaiste mi budeš vedieť povedať, prečo tento medveď nežije v teplom podnebí.

— Lebo by sa roztopil! odpovedá chlapec.

Dobrá rada.

Jeden mladý, pekný lekár pozvaný bol na obed a jemu pripadlo to pochybné šťastie, aby priviedol ku stolu jednu bohatú ale veľmi špatnú vdovu. Medzi obedom ponosovala sa mu vdova na rozčulenosť, bezsenné noci atď. Mladý lekár jej na to riekol:

— Znova treba sa vydat', veľkomožná pani.

— Veď áno — odpovedala vdova nežne — keby sa len našiel taký človek, ktorý by sa mi tak páčil ako vy, pán doktor!

— Veľkomožná pani, lekár nikdy nepoužije takého lieku, ktorý radí druhému.

Cena potravných článkov.

Budapešť, 27. decembra.

V budapeštianskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädzina* predok 68, zadok 80, polievková 72, jazyk 72, obličky, ľadviny 90, čistené 180 krov za

1 klg. — *Burančina*: predok 90, zadok 120 krov — *Tlacina*: 80, lopatka 82, stehno 100 krov za 1 klg. — *Bravčovina*: 60, stehno a lopatka 68 krov za 1 klg. — *Šunka*: pražská 100, surová 64 krov za 1 klg.

Masť: Sviňská 58 krov, loj 54 krov, slanina ku roztopeniu 54 krov a husacia masť 120 krov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 65, sliepku 80, kohúta 90 krov. Za jednu tučenú kačku 120, za tučenú hus 350 krov. — *Očistená drúbež*: kura 65, sliepka 80, kapúň 100 krov, hus 300 (za jeden klg. 56 krov), morka za kus 230 krov, a kačka za kus 120 krov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 5 kusov za 20 krov, menšie 26 kusov za 1 zl., ku čaju 5 kusov za 20 krov.

Ryby: Kapor 60, sumec 90, štika 60, zubáč 100, jesater 150, okúň 110 krov. **Raky:** kus za — krov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 95, ku čaju 120 krov za 1 klg. Tvaroh 26 krov za kilo. — Smotana 32 krov za liter. — Pár holubov — krov, divá hus —, divá kačka 60, jarabica 60 krov za kus. — Zajac za kus 1 zl. 30 krov. — 1 klg. divej svine 40 krov, stehno srny 350 krov. — Zemiaky 4 kr. za klg.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
zlat.	13.20	12.60	12.00	11.30	10.90	10.50
číslo:	6	7	7½	8		
zlat.	9.80	8.60	7.20	5.70		

Pšeničné otruby drobné po zl. 4.20, hrubé po 4.30.

Zeleniny: *Zemiaky* ružiaky zl. 1.50—2.00, žlté zl. 2.10—2.20, rožky zl. 4.00—6.00, biele zl. 1.30—1.60 za metr. cent *Kapusta* (v hlávkach) za kus 15 krov. — *Cibuľa* zl. 2.50—4.20 m. c. *Zeler* 100 kusov zl. 80—1.50.

Strova: *Hrach* nový — kr., čistený starý 10—15 krov za liter. *Sošovica*: domáca 8—12 za klg. *Rižu* 10 krov za kilo.

Chlieb: miestny od pekára biely 13—15 krov, čierny 10—11 krov za kilogrammu.

Budapeštianska bursa s úradným značením cien dňa 27. decembra.

Obilie	Jakošť dľa hekt.	Za 100 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze	Tovar	Cenné papiere	Peniaze	Tovar
		od	do						
Pšenica banátska	75—81	7.65	8.25	Štátny dlh.			Prvá uhor. poisť. spol.	3009.—	3041.—
" peštianska	75—81	7.55	8.35	Uhorská zlatá renta 4%	115.90	116.40	Pešť. uh. kupec. b.	1400.—	1405.—
" stoinobelehradská	75—81	7.60	8.40	" korunová renta 4%	94.40	94.80	Pešť. prvá vlast. sporiteľňa	8325.—	8375.—
Raž (šito)	70—72	6.05	6.30	Uhorské regálové úpisý 4½%	98.75	99.75	Šalgó-tarjánska baňa na uhlie	306.00	308.00
Jačmeň na krm.	60—62	5.70	5.89	" premiové úpisý	159.50	160.50	Záložné listy.		
" na pátku	62—64	5.45	5.55	Uhorská tiskovo-segedínska požička 4%	137.25	138.25	Uhorského pozem. úverkového ústavu 4%	94.50	95.50
" na várku	64—66	6.25	6.50	Uhorská žel. požička 4½% v zl.	120.00	121.00	Uhorského úver. záložného ústavu 4½%	99.00	100.00
Ovos	39—41	5.35	5.45	" vvyňakové úpisý 4½%	93.50	94.50	Uh. úver. ústavu s prémieou 4%	117.00	118.00
Kukurica	—	5.30	5.65	Spoločná požička v bež. peniazoch 4½%	98.40	98.90	Peniaze.		
Pros	—	5.30	5.80	Žreby.			Cisársky dukát	5.75	5.80
Repica	—	11.50	12.25	Spolku „Jó saiv"	3.10	3.40	Dvadsať-frankovník	9.63	9.68
Dateľnove semä, ľac.	—	38.—	45.—	Uhorského „Červeného križa"	9.25	9.75	Nemecká ríšska marka	59.19	59.25
" červené	—	52.—	60.—	Bakúskeho	20.15	20.75	Striebro	—	—
Sviňská masť peštianska	—	49.00	49.59	Bazilika	6.10	6.60			
" vidiecka	—	—	—						

Tlačou cis. a kráľ. dvornej kníhtlačiarne Viktora Hornyánskeho v Budapešti.